

KONUŞMA VE YAZMA HEDEFLERİNİN ALGILANAN ÖNEMİ VE ÖĞRENCİLERİN BU HEDEFLERİ KAZANMA DÜZEYLERİ

Yrd. Doç. Dr. Cemil YÜCEL

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Uşak Eğitim Fakültesi

Arş. Grv. Cüneyt AKAR

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Uşak Eğitim Fakültesi

Arş. Grv. Zekerya BATUR

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Uşak Eğitim Fakültesi

Bu çalışma; ilköğretim öğretmenlerinin 8. sınıf Türkçe programında yer alan hedeflere ne derecede önem verdiklerine ve öğrencilerin bu hedefleri ne düzeyde kazanabildiklerine yönelik görüşlerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Çalışma öğretmen görüşlerine dayalı betimsel bir alan araştırmadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak likert tipi bir anket kullanılmıştır. Çalışma, konuşma ve yazma becerileri ile ilgili hedeflerle sınırlandırılmıştır. Öğretmenler konuşma becerileri ile ilgili hedeflere yazma becerileri ile ilgili hedeflerden daha fazla önem vermektedirler. Öğrenciler konuşma becerileri ile ilgili hedefleri yeterli sayılabilecek düzeyde kazanabilmektedirler. Yazma becerileri ile ilgili hedefler ise yeterli ölçüde kazanılamamaktadır. Öğretmenlerin hedeflere önem verme derecelerine yönelik görüşleri ile öğrencilerin hedefleri kazanabilme düzeylerine yönelik görüşleri arasında bir korelasyon olmadığı görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: türkçe programı, anlatma, konuşma, yazma

PERCEIVED IMPORTANCE OF SPEAKING AND WRITING COURSE OBJECTIVES AND STUDENTS' LEVEL OF ACCOMPLISHMENT IN THESE OBJECTIVES

Cemil YÜCEL, Asst. Prof.

Afyon Kocatepe University, Faculty of Education

Cüneyt AKAR, Asst.

Afyon Kocatepe University, Faculty of Education

Zekerya BATUR, Asst.

Afyon Kocatepe University, Faculty of Education

The aim of this study is to determine the degree of Turkish language teachers' opinions of the importance of course objectives and the level of accomplishment of course objectives by students. The study utilizes a cross-sectional survey. The data is gathered via a likert type instrument. The study is limited to speaking and writing objectives. Teachers report that objectives related to speaking are more important than writing. Results show that while students accomplish speaking objectives over satisfactory level, they do not do as well in writing objectives. No relationship is found between the level of perceived importance of objectives and the degree of accomplishment in course objectives.

Keywords: *turkish language curriculum, speaking, writing, course objectives*

cemil yücel - cüneyt akar – zekerya batur

Bu çalışma; öğretmenlerin programda yer alan hedeflere ne derecede önem verdiklerini ve aynı zamanda bu hedefleri öğrencilerin ne ölçüde kazanabildiklerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Öğretmenlerin hedeflere ne ölçüde önem verdiklerinin tespit edilmesi, gerek programın uygulayıcıları olmaları, gerekse öğrencilerin başarılarını doğrudan etkileyen bir unsur olmaları bakımından önemlidir. Öğrencilerin hedeflere ulaşma düzeylerinin tespit edilmesi ise programın etkililiği hakkında ipuçları vermesi bakımından önem teşkil etmektedir. Program öğrencilerin hedefleri kazanabilmeleri ölçüsünde başarılı sayılabilir. Yine öğrencilerin başarılarının öğretmenlerin konulara ağırlık verme dereceleriyle doğrudan ilişkili olması beklenir. Bu çalışma sayesinde gerçekten böyle bir ilişkinin olup olmadığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Türkçe Eğitiminin temel etkinlikleri üç ana başlık altında ele alınabilir. Bunlar anlama (Okuma-Dinleme), anlatma (Konuşma-yazma) ve bu iki etkinliğe bağlı olarak dilbilgisi konularıdır. Bu beceriler Türkçe Eğitiminin hatta diğer alanların (özellikle İlköğretim II.kademesinde) eksenidir. Özellikle 4-15 yaş döneminde bu etkinlikler hayati önem taşımaktadır. Bu bakımdan dört temel etkinliğin (okuma, dinleme, konuşma, yazma) birbirinin içinde yoğrularak ele alınması gerekmektedir.

Okuma, dinleme, konuşma ve yazma etkinlikleri bir bütünlük arz eder. Atalay (2000), Türkçe dersinin okuma, anlama, anlatım ve dilbilgisi etkinlikleri arasında uyumlu ve dengeli bir bağlantı bulunmadığını, bu yüzden istenilen başarı elde edilemediğini belirtmiştir. Turan da, yazma etkinliği programda diğer üç etkinlikle birlikte ele alınmadığı ve öğretmenlerin çoğu da bu etkinlikten yoksun oldukları için istenilen başarının elde edilemediğini ileri sürmüştür (Turan, 2003).

Her etkinlik tek başına son derece önemlidir; ama becerilerin kazandırılması sırasında birbirleriyle ilişkilendirilerek ve bir üst basamağa çıkarmakla istedik hedefler gerçekleştirilebilir.

Bu çalışmaya söz konusu etkinliklerden olan anlatma (Konuşma-Yazma) becerileri değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Anlama (Okuma-Dinleme) becerileri ile ilgili değerlendirme daha önce ele alınmıştır. Bu çalışmalar bilimsel bir dergide yayın aşamasındadır.

Bu araştırmada temel olarak şu sorulara cevap aranmıştır:

cemil yücel - cüneyt akar – zekerya batur

1. Öğretmenler İlköğretim 8. sınıf Türkçe dersi hedeflerinden (Konuşma-Yazma) hangilerine ne ölçüde önem vermektedirler?
2. Öğretmenlerin görüşlerine göre, öğrenciler İlköğretim 8. sınıf Türkçe dersi hedeflerinden hangilerini (Konuşma-Yazma) ne ölçüde kazanabilmektedirler?
3. Öğretmenlerin hedeflere önem verme derecesine yönelik görüşleri ile öğrencilerin bu hedefleri kazanma düzeylerine yönelik görüşleri arasında bir ilişki var mıdır?
4. Öğretmenlerin, İlköğretim 8. sınıf Türkçe dersi hedeflerine (Konuşma-Yazma) önem verme derecelerine yönelik görüşleri;
 - a. Görev yaptıkları yerleşim yeri,
 - b. Kıdemleri,
 - c. Mezun oldukları kurum değişkenleri açısından farklılaşmakta mıdır?
5. Öğrencilerin İlköğretim 8. sınıf Türkçe dersi hedeflerini (Konuşma-Yazma) kazanma düzeylerine yönelik öğretmen görüşleri, öğretmenlerin;
 - a. Görev yaptıkları yerleşim yeri
 - b. Kıdemleri,
 - c. Mezun oldukları kurum değişkenleri açısından farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Bu araştırma öğretmen görüşlerine dayalı betimsel bir alan araştırmasıdır. Söz konusu çalışmada ilköğretim 8. sınıf Türkçe dersi programında yer alan hedefler taranmış ve 71 adet hedef (Atatürkçülük konuları hariç) tespit edilmiştir. Çalışmanın evrenini Afyon ili ilköğretim 8. sınıf Türkçe öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklem, Afyon il-ilçe ve kasabasına bağlı ilköğretim okullarında görev yapan 83 ilköğretim 8. sınıf Türkçe öğretmenini kapsamaktadır. Araştırmada ele alınan problemin çözümüne ışık tutacak veriler, anket yoluyla elde edilmiştir. Araştırmada kullanılacak anket ilk defa bu

araştırmada kullanılmak üzere geliştirilmiştir. Anketin hazırlanmasında şu yol izlenmiştir: 1. İlköğretim 8. sınıf Türkçe dersi programında yer alan hedefler taranmış ve 71 adet hedef (Atatürkçülük konuları hariç) tespit edilmiştir. 2. Söz konusu hedefler üzerinde hiçbir değişiklik yapılmadan programda olduğu ifadelerle maddeleştirilmiştir. 3. Anket, öğretmenlerin söz konusu hedeflere ne derecede önem verdiklerinin belirlenmesi ve öğrencilerin aynı hedefleri ne düzeyde kazanabildiklerinin ölçülebilmesi amacıyla iki ayrı bölüm halinde hazırlanmıştır. 4. Birinci bölümde öğretmenlerin programda yer alan hedeflere ne ölçüde önem verdiklerini ölçmeye yönelik; “aşağıdaki hedefler sizce ne derecede önemlidir?” şeklinde soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerin hedeflere önem verme derecelerine yönelik görüşleri anketteki maddelere; Hiç önemli değildir (1), Az önemlidir (2), Oldukça önemlidir (3), Çok önemlidir (4) şeklinde derecelendirmeleri suretiyle alınmıştır. 5. İkinci bölümde öğretmenlerin görüşlerine göre aynı hedefleri öğrencilerin ne ölçüde kazanabildiğini ölçmeye yönelik; “sizce öğrencileriniz bu hedefleri ne düzeyde kazanabiliyorlar?” şeklinde soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerin öğrencilerinin hedefleri kazanım düzeyleri hakkındaki görüşleri anketteki maddelere; Hiç kazanamıyorlar (1), Az kazanabiliyorlar (2), Oldukça kazanabiliyorlar (3), Çok iyi kazanabiliyorlar (4) şeklinde derecelendirmeleri suretiyle alınmıştır. 6. Anketin başında öğretmenlerin görev yaptıkları yerleşim yeri, kıdem ve mezuniyet durumlarını belirlemeye yönelik kişisel bilgileri ölçen üç soru eklenmiştir. Bu haliyle her iki anket 74'er maddeden oluşmuştur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri sayısallaştırılarak bilgisayar ortamına girilmiş, verilerin çözümlenmesi bilgisayar ortamında SPSS paket programının desteğinde yürütülmüştür. Anketlerin güvenilirliklerini belirlemek için elde edilen veriler Cronbach alfa güvenilirlik analizine tabi tutulmuştur. Güvenilirlik analizi sonucu her iki anketin güvenilirlik katsayısı yüksek (1. anket için 0,96, 2. anket için 0,97) bulunmuştur.

Öğretmenlerin her bir madde için verdikleri görüşlerin genel ortalamaları hesaplanmıştır. Öğretmenlerin konuşma ve yazma becerileri ile ilgili hedeflerden hangilerine ne derecede önem verdikleri ile öğrencilerin bu hedeflerden hangilerini ne düzeyde kazanabildiklerine yönelik görüşlerinin ortalama ve standart sapma değerleri tablolar halinde verilmiştir. Öğretmenlerin hedeflere önem verme derecelerine yönelik görüşleri ile öğrencilerin bu hedefleri ne

cemil yücel - cüneyt akar – zekerya batur

düzeyde kazanabildiklerine yönelik görüşleri arasında nasıl bir korelasyon olduğu Pearson korelasyonu ile incelenmiş ve elde edilen bulgular tablolar halinde verilmiştir.

Öğretmenlerin çalıştıkları yerleşim yeri, kıdemleri ve mezun oldukları kurum değişkenleri açısından görüşlerinde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını tespit etmek için F (Tek Yönlü Varyans Analizi) testi uygulanmıştır. F testi uygulaması sonucunda 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılığın ortaya çıkması durumunda ise Tukey testi uygulanarak farkın nereden kaynaklandığı bulunmaya çalışılmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde; problemlere ait verilerin analizi sonucu elde edilen bulgular tablolar halinde verilmiş ve sonuçlar yorumlanmıştır.

Öğretmenlerin Konuşma Becerisi İle İlgili Hedeflere Önem Verme Derecelerine ve Öğrencilerin Bu Hedefleri Kazanabilme Düzeylerine Yönelik Görüşleri

Öğretmenlerin konuşma becerisi ile ilgili hedeflere verdikleri önem dereceleri ve öğrencilerin bu hedefleri ne ölçüde kazanabildiklerine yönelik görüşlerinin ortalamaları hesaplanmıştır. Programda konuşma becerileri ile doğrudan ilgili olan 16 adet hedef tespit edilmiş, ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 1’de verilmiştir.

Programda tespit edilen 71 adet hedefe yönelik görüşlerin genel ortalaması 3,07 olarak hesaplanmıştır. Öğretmenler konuşma ile ilgili hedeflere ortalamanın üstünde önem vermektedirler (3,13). Öğretmenlerin, öğrencilerin hedefleri kazanma düzeylerine yönelik görüşlerinin genel ortalaması 2,7 olarak hesaplanmıştır. Öğrenciler konuşma ile ilgili hedefleri genel ortalamanın üstünde kazanabilmektedirler (2,8).

Tablo 1. Öğretmenlerin Konuşma İle İlgili Hedeflere Önem Verme Dereceleri ve Öğrencilerin Hedefleri Kazanabilme Düzeyleri

Hedefler	Önem Derecesi			Kazanım Düzeyi		
	N	Ort	SS	N	Ort	SS
Doğru ve Düzgün Konuşabilme	83	3,41	,73	82	2,85	,82
Bir Konudaki Düşüncelerini Sözlü ve Yazılı Olarak Anlatabilme	83	3,34	,74	83	2,96	,71
Türlü Konularda Tasarladıklarını, Düşündüklerini ve İzlenimlerini Anlatabilme	82	3,30	,70	83	2,89	,77
Bir Konuda Duygu ve Düşüncelerini Belirtebilme	83	3,24	,79	83	2,80	,68
Kelime Grupları, Atasözü, Deyimleri Açıklayabilme	82	3,22	,75	83	3,05	,79
Herhangi Bir Konu Üzerinde Tekrara Düşmeden Ortalama 10 Dk. Konuşabilme	82	3,20	,81	83	2,71	,97
Uygun ve Doğru Soruyu Bulup Sorabilme	81	3,19	,79	83	2,73	,66
Gördükleri Bir Yeri, Olayı, Canlıyı Anlatabilme	83	3,16	,69	83	2,89	,68
Atasözleri ve Özdeyişleri Açıklayabilme	83	3,11	,68	83	2,87	,64
Konuşmalarını Uygun Bir Plana Göre Geliştirebilme	82	3,11	,85	83	2,83	,73
Kelimeleri Türlerine Göre Cümle İçinde Kullanabilme	82	3,09	,79	83	2,90	,74
Gereğine Uygun Olarak Herhangi Bir Tartışmaya Katılabilmeye	83	3,06	,75	83	2,53	,85
Duygu ve Düşüncelerini Planlı Olarak Anlatabilme	83	3,04	,71	83	2,69	,83
Gördüğü Bir Olayı, Varlığı Tasvir Edebilme	83	3,04	,74	83	2,82	,77
Sözlü Sanat Etkinliklerine Katılabilmeye	83	3,02	,81	83	2,81	,93
Filimsileri Cümle İçinde Kullanabilme	83	2,99	,71	83	2,75	,76
Toplam	83	3,13	,49	83	2,8	,49

Günlük hayata yönelik hedeflerde [doğru ve düzgün konuşabilme (3,41), bir konudaki düşüncelerini sözlü ve yazılı olarak anlatabilme (3,34), türlü konularda tasarladıklarını, düşündüklerini ve izlenimlerini anlatabilme (3,30)] hedeflerinde öğrencilerin daha başarılı olduğu

cemil yücel - cüneyt akar – zekerya batur

söylenmesine rağmen; yorum gerektirecek ya da değerlendirme basamağına yönelik hedeflerde [izlediği bir film üzerinde açıklamalarda, eleştirilerde bulunabilme (2,99), fiilimsileri cümle içinde kullanabilme (2,99), dinlediği bir müzik parçası üzerinde eleştirilerde, açıklamalarda bulunabilme (2,89)] hedeflerinde ise istenilen başarının sağlanamadığı görülmektedir. Öğrencilerin kendilerini ilgilendiren konulara yaklaşımları ile teorik bilgi gerektiren konulara yaklaşımı farklı olduğu görülmektedir. İlköğretim kademesinde bulunan öğrencilerin genellikle yaşamla iç içe olan bilgi ve birikim gerektirecek olgu ve olaylardan çok serbest düşünmeye, doğrudan kendisini ilgilendiren bilgilere yönelik anlatımlarda başarılı oldukları görülmüştür.

Konuşma, sözcüklerin duyu organları yoluyla algılanıp, beyinde şekillenip dile getirilmesidir (Sever, 1995). Konuşma eğitiminde, sistemli bir bilgi birikimine ihtiyaç vardır. Bunun için dilin gerekli yapılarıyla ilgili olgulara sahip olunmalıdır. Bundan dolayı iyi bir hafıza eğitimi, konuşma becerisinin gerçekleştirilmesinde hızlandırıcı etki yapmaktadır. Böylece sistemli bir yapıya kavuşan bilgi, konuşma esnasında söze gelme sırasında, konuşmacıya rahatlık sağlar (Ünalın, 2003).

İletişimde kişinin söyledikleri tek başına etkili olmayabilir. Kişinin eli, kolu, yüzü ve bedeninin her hareketi iletişimi etkiler. Etkileşimde bulunan kişiler bu durumlara göre hareket etme zorunluluğu hisseder. Bütün bunlar sözlü mesajlarla, iletilerle birleşerek konuşma bütünlüğünü oluşturur (Yavuzer, 1999). Bu bakımdan sesin çıkış tınısı ile bireyde bıraktığı izlenim, konuşmanın önemli faktörlerini bilmek mümkün olabilmektedir. Hitabetin vurgu ve tonlama özelliklerini iyi bilmek iletişimde son derece önemlidir. Bu etkenler beden diliyle eşgüdümlü kullanıldığında konuşmanın etkileycilik özelliği artar (Şenbay, 1991). Konuşma için gerekli materyalin sağlanması, konuşma içeriğinin daha etkili olmasını sağlar. Eğitim-öğretim programlarında yeterince yer bulamayan temel etkinlikler zamanla bazı problemleri de beraberinde getirmiştir. Kazanımın kalıcı olabilmesi için öncelikle öğreticilerin bu anlamda gerekli donanıma sahip olmaları düşünülmektedir.

Etkinlikler içinde anahtar rol oynayan konuşma için gırtlak, ses telleriyle sesin oluşumunu, akciğerler dil seslerinin dengeli dönüşümlerini, boğaz sese renk vermeyi, ağız, sesin dışı çıkmasını,

yanaklar seslerin söylenişi için gerekli olan havanın oluşmasını, dil sesin kimliğini ele vermeyi, dişler sesin düzgün çıkmasını ve burun boşlukları ise nefesin sistemli alınıp vermesini sağlar (Yaman, 2001). Bu bakımdan programda yer alan konuşma ve yazma etkinliği zamana eşit dağıtılarak yavaş yavaş ama tam olarak kazandırılmalıdır. Konuşma etkinliği diğer becerilerin de temelini oluşturduğu için kazandırılması bir zorunluluktur.

Konuşma, “agulama” devresiyle başlar, fonksiyonel konuşmaya doğru belli bir sıra takip eder. Konuşma eyleminin oluşum safhalarının her basamağında ise dinleme etkinliğinin olduğu ortaya çıkmıştır (Demirel, 2002). O halde konuşmanın oluşmasında rol oynayan etkenleri iyi irdelemek gerekir: ses, düşünce, kelime hazinesi, beden dili, dilbilgisi kuralları, birikim, işitme ve görme duyu organlarının iyi çalışması, ses, vurgu ve tonlamadır. Bireyin bu faktörleri kazanması gerekir (Alperen, 1989).

Anlatım becerisi, bir insanın yetiştirme düzeyini ve biçimini de yansıtır. Birey, günlük yaşamında gördüğü, duyduğu ve hissettiği olayları kendi bakış açısıyla dile getirir. Bu beceri bireyin anadilini konuşmaya başlamasıyla kazandırılmaya çalışmalı, okul hayatıyla da sürdürülmelidir (Özbay, 2000). Bu açının kazandırılması, doğrudan istedik hedeflerin kazandırılıp kazandırılmadığıyla ilgilidir.

Konuşma sadece dinlemeyi destekleyen bir anlatım aracı ya da beceri değil, bunun yanı sıra bireyler arası diyalogu sağlayan ve ilişkilerin sürdürülmesinde en önemli etkinliktir. Bu bakımdan beceriler arasındaki sıkı ve anlamlı ilişki anlatımda son derece önemlidir. İnsanlar, konuşmayı kurallarına uygun bir şekilde gerçekleştirmelidir. Çünkü doğru ve düzgün olmayan konuşma, yetersiz iletişime, yetersiz iletişim de anlama, anlatma ve anlaşma yetersizliğine, hepsi birden başarısızlığa neden olmaktadır. Önce doğru konuşmak gerekir, doğru konuşamayan güzel ve etkili konuşamaz (Nas, 2003).

Öğrencilerin bu hedefleri kazanım düzeyi ortalama 2,8 olarak hesaplanmıştır. Bu ortalamaya göre, programın söz konusu hedefleri yeterli düzeyde gerçekleştirebildiği ileri sürülebilir.

Tablo 2. Öğretmenlerin Konuşma İle İlgili Hedeflere Önem Verme Dereceleri ve Öğrencilerin Hedefleri Kazanabilme Düzeylerine Yönelik Görüşleri Arasındaki Korelasyon

		Hedeflere Önem Verilme Derecesi
Öğrencilerin Hedefleri Kazanabilme Düzeyleri	Korelasyon	,02
	p	,87
	N	83

Tablo 2 incelendiğinde, öğretmenlerin konuşma ile ilgili hedeflere verdikleri önem derecesine yönelik görüşleri ile öğrencilerin bu hedefleri kazanabilmelerine yönelik görüşleri arasında pozitif ya da negatif anlamda anlamlı bir korelasyon bulunamamıştır. Dolayısıyla öğretmenlerin önem verdiği hedefler ile öğrencilerin başarılı olduğu hedeflerin bir biriyle örtüştüğü söylenemez.

Öğretmenlerin Yazma Becerisi İle İlgili Hedeflere Önem Verme Derecelerine ve Öğrencilerin Bu Hedefleri Kazanabilme Düzeylerine Yönelik Görüşleri

Programda yazma becerileri ile doğrudan ilgili olan 11 adet hedef tespit edilmiştir. Öğretmenlerin yazma becerisi ile ilgili hedeflere önem verme dereceleri ve öğrencilerin bu hedefleri kazanabilme düzeylerine yönelik görüşlerine ait temel istatistiksel bilgiler Tablo 3'te verilmiştir.

Programda tespit edilen 71 adet hedefe yönelik görüşlerin genel ortalamaları 3,07 olarak hesaplanmıştır. Öğretmenler yazma ile ilgili hedeflere ortalamanın altında önem vermektedirler (2,98). Öğretmenlerin, öğrencilerin hedefleri kazanma düzeylerine yönelik görüşlerinin genel ortalaması 2,7 olarak hesaplanmıştır. Öğrenciler yazma ile ilgili hedefleri genel ortalamanın altında kazanabilmektedirler (2,58).

Tablo 3. Öğretmenlerin Yazma İle İlgili Hedeflere Önem Verme Derecelerine Yönelik Görüşleri İle Öğrencilerin Hedefleri Kazanma Düzeylerine Yönelik Görüşleri

Hedefler	Önem Derecesi			Kazanım Düzeyi		
	N	Ort	SS	N	Ort	SS
Bir Konudaki Düşüncelerini Sözlü ve Yazılı Olarak Anlatabilme	83	3,34	,74	83	2,96	,71
Yazım ve Söz Dizim Yanlışı Yapmadan Yazabilme	83	3,31	,75	83	2,64	,85
Günlük Hayatta Geçerli Yazışmaları Yapabilme	83	3,30	,78	82	2,59	,87
Noktalama İşaretlerini Doğru Kullanabilme	82	3,23	,74	83	2,75	,82
Yazılı Sanat Etkinliklerine Katılabilme	83	3,13	,81	83	2,82	,90
Bilinen Bir Kimsenin, Örnek Bir Kişinin Fiziksel ve Karakter Portrelerini Çizebilme	82	3,06	,64	83	2,66	,72
Çeşitli Derlerle İlgili Özet Çıkarabilmek	83	3,06	,75	83	2,63	,88
Okuduğu Kitapları, Yazı Parçalarını Gerekliğinde Yararlanmak Üzere Fişlemek, Sınıflama	83	2,65	,86	82	2,04	1,06
Kurallarına Uygun Olarak Bitişik Eğik Yazı Yazabilme	82	2,65	,92	83	2,67	,86
Düzenli Olarak Dekoratif Yazı Yazabilme	83	2,46	,87	83	2,40	1,01
Seçilen Konuya Uygun Olarak Afiş Çalışmaları Yapabilme	83	2,33	,88	83	2,30	1,06
Toplam	83	2,98	,47	83	2,58	,58

Öğretmenler, özellikle günlük yaşamda fonksiyonel özelliği olan hedeflere [“bir konudaki düşüncelerini sözlü ve yazılı olarak anlatabilme” (3,34), “yazım ve söz dizim yanlışı yapmadan yazabilme” (3,31), “günlük hayatta geçerli yazışmaları yapabilme” (3,30)] daha fazla önem verirken, özel yetenek gerektirecek ve öğrencinin kabiliyetini ön plana çıkartacak hedeflere [“kurallarına uygun olarak bitişik eğik yazı yazabilme” (2,65) , “düzenli olarak dekoratif yazı yazabilme” (2,46), “seçilen konuya uygun olarak afiş çalışmaları yapabilme” (2,33)] daha az önem vermektedirler. Öğrencilerin en başarılı olduğu alanın daha çok kendisiyle ilgili olmasına rağmen, özgün ürünler ortaya koymada yani analiz ve sentez gerektirecek alanlarda başarısız olduğu görülmektedir. Türkçe programında da genel itibariyle hedeflerin bilgi, kavrama, uygulama ve analiz basamaklarına yönelik olduğu görülmektedir. Bu da öğrencilerin özgün adımlar atmalarını olumsuz etkileyen nedenler arasında gösterilebilir.

cemil yücel - cüneyt akar – zekerya batur

Yazma, elin ya da parmakların motorize bir şekilde sembolleri kağıda dökmesidir. Düşünsel yönü ön planda olduğu zaman bireysel birikimle farklılık kazanmaktadır (Sever, 1995).

Öğrencilerin bu hedefleri kazanım düzeyi ortalama 2,58 olarak hesaplanmıştır. Bu ortalamaya göre, programın söz konusu hedefleri istenilen düzeyde gerçekleştirebildiğini söylemek güçtür.

Tablo 4. Öğretmenlerin Yazma İle İlgili Hedeflere Önem Verme Dereceleri ve Öğrencilerin Hedefleri Kazanabilme Düzeylerine Yönelik Görüşleri Arasındaki Korelasyon

		Hedeflere Önem Verilme Derecesi
Öğrencilerin Hedefleri Kazanabilme Düzeyleri	Korelasyon	,06
	p	,57
	N	83

Tablo 4 incelendiğinde, öğretmenlerin yazma ile ilgili hedeflere verdikleri önem derecesine yönelik görüşleri ile öğrencilerin bu hedefleri kazanabilmelerine yönelik görüşleri arasında pozitif ya da negatif anlamda anlamlı bir korelasyon olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin önem verdikleri hedeflerle öğrencilerin kazanabildikleri hedefler farklı yerlerde yoğunlaşmaktadır.

Öğretmenlerin Konuşma ve Yazma Becerileri İle İlgili Hedeflere Yönelik Görüşlerinin Değişkenler Açısından Karşılaştırılması

Öğretmenlerin konuşma ve yazma becerileri ile ilgili hedeflere yönelik görüşlerinin değişkenler açısından karşılaştırılmasında F ve Tukey testleri uygulanmıştır. Öğretmenlerin hedeflere yönelik görüşlerinin ortalamaları hesaplanmıştır. Görüşlerin karşılaştırılmasında ortalama puanlar kullanılmış, ancak ortalama puanlar arasında anlamlı görüş ayrılıklarına rastlanmamıştır. Öğretmenlerin her bir hedef cümlesine yönelik görüşleri F testi ile ayrı ayrı karşılaştırılmış ve bazı hedefler üzerinde görüşlerinin farklılaştığı

görülmüştür. Çalışmada aralarında yalnızca anlamlı farklılık bulunan bulgular tablolar halinde verilmiş ve sonuçları yorumlanmıştır.

a) Öğretmenlerin Konuşma Becerileri İle İlgili Hedeflere “Önem Verme Derecelerine” Yönelik Görüşlerinin Yerleşim Yeri Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Öğretmenlerin konuşma becerileri ile ilgili hedeflere önem verme derecelerine yönelik görüşlerinin ortalamaları hesaplanmıştır. Yerleşim yeri değişkeni açısından görüşlerin F testi ile karşılaştırılması yapılmış fakat ortalama puanlar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Konuşma becerileri ile ilgili her hedefe F testi uygulanmış ve anlamlı farklılıklara rastlanmıştır. Elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Konuşma Becerileri İle İlgili Hedeflere Önem Verme Derecelerine Yönelik Görüşlerinin Yerleşim Yeri Değişkeni Açısından F Testi İle Karşılaştırılması

ANOVA		N	Ort	SS	F	p	Guruplar Arası Farklar
Gördüğü Bir Olayı, Varlığı Tasvir Edebilme	1- Köy-Kasaba	11	2,55	,69	3,04	,05	2-1
	2- İlçe	32	3,16	,68			
	3- İl	40	3,08	,76			
	Toplam	83	3,04	,74			
Konuşmalarını Uygun Bir Plana Göre Geliştirebilme	1- Köy-Kasaba	10	2,50	,85	3,25	,04	2-1
	2- İlçe	32	3,25	,80			
	3- İl	40	3,15	,83			
	Toplam	82	3,11	,83			

İlçe merkezinde görev yapan öğretmenler, “gördüğü bir olayı, varlığı tasvir edebilme” ve “konuşmalarını uygun bir plana göre geliştirebilme” hedeflerine köy-kasaba da görev yapan öğretmenlere göre daha fazla önem vermektedirler.

Öğretmenlerin Öğrencilerin Konuşma Becerileri İle İlgili Hedefleri Kazanabilme Düzeylerine Yönelik Görüşlerinin Yerleşim Yeri Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Öğretmenlerin öğrencilerin konuşma becerileri ile ilgili hedefleri kazanabilme düzeylerine yönelik görüşlerinin ortalamaları hesaplanmıştır. Yerleşim yeri değişkeni açısından görüşlerin F testi ile karşılaştırılması yapılmış fakat ortalama puanlar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Konuşma becerileri ile ilgili her hedefe F testi uygulanmış ve anlamlı farklılıklara rastlanmıştır. Elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Öğrencilerin Konuşma Becerileri İle İlgili Hedefleri Kazanabilme Düzeylerine Yönelik Görüşlerinin Yerleşim Yeri Değişkeni Açısından F Testi İle Karşılaştırılması

ANOVA		N	Ort	SS	F	p	Guruplar Arası Farklar
Doğru ve Düzgün Konuşabilme	1- Köy-Kasaba	11	3,45	,82	6,49	,00	1-2
	2- İlçe	32	2,53	,72			
	3- İl	39	2,95	,79			
	Toplam	82	2,85	,82			
Duygu ve Düşüncelerini Planlı Olarak Anlatabilme	1- Köy-Kasaba	11	3,09	,83	5,39	,01	1-2 3-2
	2- İlçe	32	2,34	,90			
	3- İl	40	2,85	,66			
	Toplam	83	2,69	,83			
Sözlü Sanat Etkinliklerine Katılabilme	1- Köy-Kasaba	11	2,91	1,04	5,58	,01	3-2
	2- İlçe	32	2,41	,95			
	3- İl	40	3,10	,78			
	Toplam	83	2,81	,93			
Herhangi Bir Konu Üzerinde Tekrara Düşmeden Ortalama 10 Dk. Konuşabilme	1- Köy-Kasaba	11	2,91	,83	5,75	,00	3-2
	2- İlçe	32	2,28	,96			
	3- İl	40	3,00	,91			
	Toplam	83	2,71	,97			

Tablo incelendiğinde, ilçe merkezinde öğrenim gören öğrencilerin konuşma becerilerini yeterli düzeyde kazanamadığı görülmektedir. Köy-kasaba öğrencilerinin, “doğru ve düzgün konuşabilme” hedefini ilçede öğrenim gören öğrencilere göre daha fazla kazanabildiği, “duygu ve düşüncelerini planlı olarak anlatabilme” hedefini köy-kasaba ve il merkezinde öğrenim gören öğrencilerin ilçe merkezinde öğrenim gören öğrencilere göre daha fazla kazanabildiği görülmektedir. İl merkezinde öğrenim gören öğrenciler, “sözlü sanat etkinliklerine katılabilme” ve “herhangi bir konu üzerinde tekrara düşmeden ortalama 10 dk. konuşabilme” hedeflerini yine ilçede öğrenim gören öğrencilere göre daha fazla kazanabilmektedirler.

c) Öğretmenlerin Konuşma Becerileri İle İlgili Hedeflere “Önem Verme Dereceleri”ne Yönelik Görüşlerinin Kıdem Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Öğretmenlerin konuşma becerileri ile ilgili hedeflere önem verme derecelerine yönelik görüşlerinin ortalamaları hesaplanmıştır. Kıdem değişkeni açısından görüşlerin F testi ile karşılaştırılması yapılmış fakat ortalama puanlar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Konuşma becerileri ile ilgili her hedefe F testi uygulanmış ve anlamlı farklılıklara rastlanmıştır. Elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 7. Öğretmenlerin Konuşma Becerileri İle İlgili Hedeflere Önem Verme Derecelerine Yönelik Görüşlerinin Kıdem Değişkeni Açısından F Testi İle Karşılaştırılması

ANOVA	N	Ort	SS	F	p	Guruplar Arası Farklar	
Doğru ve Düzgün Konuşabilme	0-5 Yıl	36	3,61	,64	2,67	,05	1-4
	6-10 Yıl	13	3,46	,66			
	11-15 Yıl	10	3,40	,52			
	16 ve Üstü Yıl	24	3,08	,88			
	Toplam	83	3,41	,73			

cemil yücel - cüneyt akar – zekerya batur

Tabloda öğretmenlik mesleğinde yeni olan öğretmenlerin, meslekte tecrübeli olan öğretmenlere göre “doğru ve düzgün konuşabilme” hedefine daha fazla önem verdikleri görülmektedir.

Kıdem değişkeni, öğretmenlerin öğrencilerin konuşma becerileri ile ilgili hedefleri kazanabilme düzeylerine yönelik görüşleri üzerinde anlamlı bir görüş ayrılığına yol açmamaktadır.

Mezuniyet durumu değişkeni, öğretmenlerin hem hedeflere önem verme derecelerine hem de öğrencilerin hedefleri kazanabilme düzeylerine yönelik görüşleri üzerinde etkili değildir.

Öğretmenlerin Öğrencilerin Yazma Becerileri İle İlgili Hedefleri “Kazanabilme Düzeyleri”ne Yönelik Görüşlerinin Yerleşim Yeri Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Öğretmenlerin öğrencilerin yazma becerileri ile ilgili hedefleri kazanabilme düzeylerine yönelik görüşlerinin ortalamaları hesaplanmıştır. Yerleşim yeri değişkeni açısından görüşlerin F testi ile karşılaştırılması yapılmış fakat ortalama puanlar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Yazma becerileri ile ilgili her hedefe F testi uygulanmış ve anlamlı farklılıklara rastlanmıştır. Elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo incelendiğinde, “yazılı sanat etkinliklerine katılabilme” hedefini il merkezinde öğrenim gören öğrencilerin, “düzenli olarak dekoratif yazı yazabilme” hedefini köy-kasabada öğrenim gören öğrencilerin ilçede öğrenim gören öğrencilere göre, “seçilen konuya uygun olarak afiş çalışmaları yapabilme” hedefini ise köy-kasabada öğrenim gören öğrencilerin ilde öğrenim gören öğrencilere göre daha fazla kazanabildiği görülmektedir. Köy-kasabada öğrenim gören öğrencilerin beceri gerektiren hedeflerde daha başarılı oldukları söylenebilir.

Yerleşim yeri değişkenin, öğretmenlerin yazma becerileri ile ilgili hedeflere önem verme derecelerine yönelik görüşleri üzerinde etkili olmadığı görülmüştür.

Tablo 8. Öğretmenlerin Öğrencilerin Yazma Becerileri İle İlgili Hedefleri Kazanabilme Düzeylerine Yönelik Görüşlerinin Yerleşim Yeri Değişkeni Açısından F Testi İle Karşılaştırılması

ANOVA		N	Ort	SS	F	p	Guruplar Arası Farklar
Yazılı Sanat Etkinliklerine Katılabilme	Köy-Kasaba	11	2,82	,98	3,11	,05	3-2
	İlçe	32	2,53	1,02			
	İl	40	3,05	,71			
	Toplam	83	2,82	,90			
Düzenli Olarak Dekoratif Yazı Yazabilme	Köy-Kasaba	11	3,09	,83	3,48	,04	1-2
	İlçe	32	2,19	1,03			
	İl	40	2,38	,98			
	Toplam	83	2,40	1,01			
Seçilen Konuya Uygun Olarak Afiş Çalışmaları Yapabilme	Köy-Kasaba	11	3	,89	3,31	,04	1-3
	İlçe	32	2,31	1,03			
	İl	40	2,10	1,06			
	Toplam	83	2,30	1,06			

Öğretmenlerin Öğrencilerin Yazma Becerileri İle İlgili Hedefleri “Kazanabilme Düzeyleri”ne Yönelik Görüşlerinin Mezuniyet Durumu Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Öğretmenlerin öğrencilerin yazma becerileri ile ilgili hedefleri kazanabilme düzeylerine yönelik görüşlerinin ortalamaları hesaplanmıştır. Mezuniyet durumu değişkeni açısından görüşlerin F testi ile karşılaştırılması yapılmış fakat ortalama puanlar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Yazma becerileri ile ilgili her hedefe F testi uygulanmış ve anlamlı farklılıklara rastlanmıştır. Elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Eğitim fakültesi mezunu olan öğretmenler, öğrencilerinin yazılı sanat etkinliklerine katılabilme hedefini yeterli ölçüde kazanabildiği yönünde görüş belirtirken, eğitim enstitüsü mezunu olan öğretmenler öğrencilerinin bu hedefi yeterli ölçüde kazanamadıklarını düşünmektedirler.

Mezuniyet durumu değişkenin, öğretmenlerin yazma becerileri ile ilgili hedeflere önem verme derecelerine yönelik görüşleri üzerinde etkili olmadığı görülmüştür.

Tablo 9. Öğretmenlerin Öğrencilerin Yazma Becerileri İle İlgili Hedefleri Kazanabilme Düzeylerine Yönelik Görüşlerinin Mezuniyet Durumu Değişkeni Açısından F Testi İle Karşılaştırılması

ANOVA		N	Ort	SS	F	p	Guruplar Arası Farklar
Yazılı Sanat Etkinliklerine Katılabilme	Eğitim Enstitüsü	7	2,14	1,21	3,29	,04	3-1
	Fen Edebiyat Fakültesi	31	2,71	,82			
	Eğitim Fakültesi	45	3,00	,85			
	Toplam	83	2,82	,90			

Kıdem değişkeni, gerek öğretmenlerin yazma becerileri ile ilgili hedeflere önem verme dereceleri, gerekse bu hedefleri öğrencilerin kazanabilme düzeylerine yönelik görüşleri üzerinde etkili bir değişken değildir.

SONUÇ

Öğretmenler programda konuşma becerileri ile ilgili hedeflere daha fazla önem vermekte ve öğrenciler bu hedefleri daha iyi düzeyde kazanabilmektedir. Yazma becerileri ile ilgili hedeflere ise öğretmenler hem daha az önem vermekte hem de öğrenciler bu hedefleri daha düşük düzeyde kazanabilmektedir. Programın yazma becerileri ile ilgili hedefleri kazandırmada yetersiz kaldığı ileri sürülebilir.

Öğretmenlerin hedeflere önem verme dereceleri ile öğrencilerin bu hedefleri kazanabilme düzeyleri arasında pozitif ya da negatif bir korelasyon bulunamamıştır.

Değişkenler açısından incelendiğinde eğitim fakültelerinden mezun olan öğretmenlerin, eğitim enstitüsü mezunu öğretmenlere göre hedeflere daha fazla önem verdikleri görülmektedir. İlçede görev

yapan öğretmenlerin konuşma becerileri ile ilgili hedeflere daha fazla önem vermelerine rağmen hedeflerin öğrenciler tarafından istenilen düzeyde kazanılmadığı ortaya çıkmıştır. Yine 0-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin hedeflere daha fazla önem verdikleri söylenebilir. Yerleşim yeri ile hedeflerin kazanımı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

ÖNERİLER

- Mevcut program, temel etkinlikler arasında var olan uyumsuzluk ve kopukluğu giderecek şekilde yeniden düzenlenebilir.
- Konuşma etkinliğine diğer etkinliklere nazaran daha fazla yer verilmelidir.
- Öğretmenler, etkinlikleri dramatizasyonla gerçekleştirerek daha kalıcı hale getirebilirler.
- Oyun-uygulama yöntemiyle etkinlikler hayata geçirilmelidir.
- Yazma etkinliğinde, yazının harfleriyle değil içeriğiyle ilgilenmelidir.
- Yazma etkinliğinde bol bol yazdırılarak pratik yapılmalıdır.
- Konuşma alışkanlığının kazandırılmasında öğretmenleri bilinçlendirmeye dönük, konuşma tekniklerinin öğrencilere kazandırılmasının önemi ve nasıl kazandırılacağı anlatılacağı seminerler veya hizmet içi eğitim kursları düzenlenebilir.
- Yeniden düzenlenecek programda yazma eğitimine yönelik etkinliklere daha fazla yer verilebilir.
- Öğretmenlerin önem verdikleri konularla öğrencilerin başarılı oldukları konular arasında pozitif bir korelasyon bulunamamıştır. Bu durum ayrıca bir araştırma konusu yapılabilir.
- Bu çalışmanın benzeri ilköğretimin diğer ders programları için yapılabilir.

cemil yücel - cüneyt akar – zekerya batur

KAYNAKÇA

- Alperen, N. (1989). *Türkçe öğretim yöntemleri*. İstanbul: MEB.
- Altay, S. (2000). *Milli Eğitim Dergisi*, Temmuz-Ağustos-Eylül
- Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*. İstanbul: MEB.
- Ertürk, S. (1993) *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Meteksan.
- İlköğretim Okulu Türkçe Dersi Taslak Öğretim Programı. (1998). Ankara: MEB.
- M.E.B. (1997). *İlköğretim kurumları yönetmeliği*. Ankara: MEB.
- Nas, R.. (2003). *Türkçe öğretimi*. Bursa: Ezgi kitapevi.
- Sever, S. (1995). *Türkçe öğretiminde tam öğrenme*. Ankara: Ya-pa.
- Şenbay, . (1991). *Alıştırmalı diksiyon sanatı*. İstanbul: MEB.
- Tekin, H. (1981). *Okuduğunu anlama gücü ile yazılı anlatım becerisini geliştirme yönünden okullarımızdaki Türkçe öğretimi*. Ankara: Mars Matbaası.
- Turan, F. (2003). *Milli Eğitim Dergisi*, Yaz-Güz, S: 155-156
- Özbay, M. (2003). *Türkçe öğretimi bibliyografyası*. Ankara: PegemA.
- Ünalın, Ş. (2003). *Kişisel gelişim teknikleriyle sözlü anlatı*. Ankara: Nobel.
- Yaman, E. (Ağustos 2001). *Diksiyon I-II*. İstanbul: Ya-Pa.
- Yavuzer, H. (1999). *Çocuk eğitimi el kitabı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yücel, C.; Akar, C. ve Batur, Z. (2004). Öğretmenlerin ilköğretim 8. sınıf Türkçe programında yer alan anlama becerileri ile ilgili hedeflere önem verme dereceleri ve öğrencilerin hedefleri kazanım düzeyleri. *AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi* 5(1).

İletişim

Yard. Doç. Dr. Cemil YÜCEL
Afyon Kocatepe Üniversitesi, Uşak Eğitim Fakültesi,
Eğitim Bilimleri Bölümü, Uşak